

Szegedi Tudományegyetem
Gazdaságtudományi Kar
Gazdálkodástudományi Doktori Iskola
Gazdaságpszichológia Alprogram

Dr. Nagy Ágnes

**A CSALÁDI NAPKÖZI TÁRSADALMI-GAZDASÁGI
JELENTŐSÉGE, MUNKAHELYTEREMTŐ SZEREPE, ÉS
MINDEZEK HATÁSA A NŐI FOGLALKOZTATÁSRA**

Doktori értekezés tézisei

Témavezető:

Dr. Málóvics Éva

egyetemi docens

Szegedi Tudományegyetem

Gazdaságtudományi Kar

Üzleti Tudományok Intézete

Gazdaságpszichológiai szakcsoport vezető

Szeged, 2013

Tartalom

A téma indoklása.....	3
Elméleti kutatási modell	6
A kutatás célja és hipotézisei	9
Az értekezés felépítése és az alkalmazott módszerek	12
Az értekezés főbb eredményei	15
Céges csana modell.....	16
Hivatkozások	19
A tézisek alapjául szolgáló publikációk	21

A téma indoklása

Európában a születésszám drasztikusan csökkent a hagyományos családi mintát követő, a kisgyermekes intézményi ellátására keveset költő országokban, míg viszonylag kedvezően alakult azokban az országokban, amelyek nagy gondot fordítanak, és sokat költenek a kisgyermekes szülők családi és munkahelyi kötelezettségének összehangolására. **Ott magasak a születési ráták, ahol jelentős a női foglalkoztatottság** (NGM, 2012), különös tekintettel **az atipikus női foglalkoztatás** (Pongrácz, 2011; Szalai, 2012). A nemzetközi és a hazai szakirodalom áttekintése kapcsán nyilvánvaló vált, hogy mást ért a nyugat-európai, amerikai szakirodalom **korai munkavállalás** alatt, mint amit a magyar anyák: míg előbbi esetekben az első életévben megkezdett munka hatását vizsgálják, addig nálunk az első 3 életév szinte tabunak számít munkavállalási szempontból: a KSH adatai szerint a magyar anyák átlag 4,7 évig maradnak otthon (Cseres-Gergely, 2008). Hazai kutatások azt mutatják, hogy a gyermek 6 (és nem is 3) éves koráig gondolják az anyák, hogy otthon kellene maradniuk (Cseres-Gergely, 2008; Blaskó, 2008; Blaskó, 2011). Ennek a problémának több tényezője van: elsősorban egy **erősen konzervatív szerep-felfogás** – amit nem árnyal még az sem, hogy ha a család fenntartásához szükség van a két szülő jövedelmére. Ezt erősíti a pénzbeli anyasági támogatás léte – amely nagyon sok esetben szinte az egyetlen, de legalábbis az egyik stabil jövedelemnek számít a család bevételei közt. **Másrésről** valós probléma az, hogy annak, aki dolgozni szeretne a gyermekvállalás után, sokszor valóban választania kell: **család VAGY karrier**. Elégtelen számú, túlzásfolt, rugalmatlan, az államnak igen sokba kerülő, bár a szülő számára viszonylag nem drága állami ellátórendszerrel, vagy egy, az állam által nem (vagy alig) finanszírozott, így a szülő számára sokszor jelentős többletköltségeként jelentkező kiscsoportos, rugalmas (magán)ellátással szembeesül, aki

napközbeni ellátóhelyet keres gyermekének. E mellett nem terjedt el a részmunkaidő, a távmunka, az osztott munkakör sem – nem ismert, így **nem is preferált atipikus foglalkoztatási formák** ezek, melyek épp a kisgyermekes munkavállalónak jelenthetnének valós megoldást. Ám ezen megoldások mellett is szükséges épp a rugalmas kisgyermekellátást lehetővé tevő ellátórendszer (Kocsisné, 2013)

KSH (2012) adatok szerint **a nők negyede dolgozna, ha lenne kire hagyni a gyermekét, vagy lenne munkája**, ezt erősíti meg Blaskó (2009, 2011): a nők nagy része (kb. 40%) „feketén” dolgozik GYED/GYES alatt most is. Nemzetközi és hazai kutatások egyértelművé tették, hogy a **gyermekvállalással kapcsolatos anyasági családtámogatások támogatások szerkezetének átalakítása** hozzájárulhatna a női foglalkoztatottság növeléséhez, és ezen keresztül a magyar gazdaság versenyképességének javításához. Az átalakítás lényege az lenne, hogy az otthoni gyermekellátás pénzbeli támogatásának egy részét átcsoportosítanánk az anyák munkavállalását támogató napközbeni gyermekellátás finanszírozásába (Reszkető-Scharle-Várad, 2011). Véleményem szerint **az átcsoportosítást mindkét rendszer rugalmasabbá tételével kellene fokozni**: az atipikus foglalkoztatási formák erőteljes preferációja mellett egy többszereplős, a jelenleginél kényesebb rugalmasabb (és olcsóbb) kisgyermekellátására van szükség (kisebb csoportok, rugalmas nyitva tartás, a család igényeihez igazodó ellátás).

A bölcsőde, óvoda, iskolai napközi hivatalos alternatívája a **családi napközi**¹. Ez a (nálunk) közel 20 éves ellátási forma csak hazánkban (és a környező poszt-szocialista országokban) számít unikumnak, Európa, Amerika és Ausztrália legtöbb pontján zömében ily módon oldják meg a gyermekek ellátását (Reszkető, Várad, 2009). **Előnye**, hogy a kis ellátotti létszám miatt rugalmasan, könnyen és olcsón

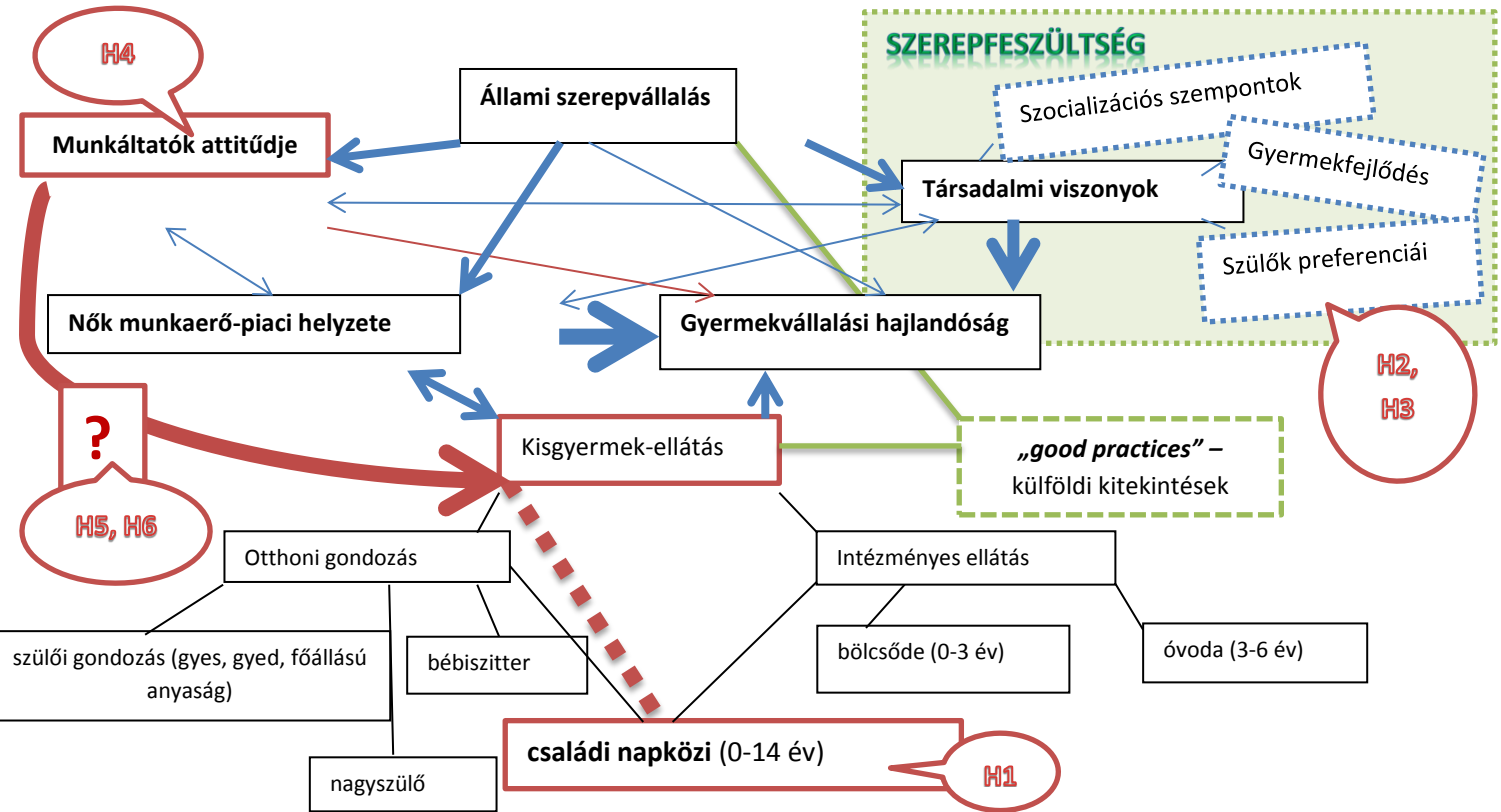
¹ A Gyermekvédelmi Törvény a 0-3 éves korú gyermekek napközbeni ellátását bölcsődében, családi napköziben vagy családi gyermekfelügyeletben definiálja.

létrehozható, hivatalos munkahelyet teremt a benne dolgozóknak, és rugalmasan tud alkalmazkodni az igénybe vevők szükségleteihez (Reszkető-Scharle-Váradi, 2011). Mivel hazánkban a napközbeni ellátások kialakításakor egyedüli módként a bölcsőde terjedt el, a családi napközi feltételrendszerének kialakításakor pedig sajnos nem igazán sikerült elrugaszkodni az intézményi keretektől², így érthető, ha a szülők számára a családi napközi (alulfinanszírozottsága okán) „**méregdrága magánbölcsi, magánovi**” kategóriaként jelent meg.

A fentiekből következik az a feltevés, hogy ha az ellátóhely fenti negatívumait kiküszöböljük (**túlsúfolttság megszüntetésével a meglévő állami intézményekben**, illetve **a nem állami ellátóhelyek hozzáféréseinek javításával** a finanszírozás átalakításával) az talán javíthat az anyák negatív attitűdjén, mellyel a napközbeni kisgyermekellátásokhoz viszonyulnak. Azért fontos ez a kérdés, mert *lehet, hogy az anya szívesen dolgozna a gyermeke mellett (lehet, hogy alkalomszerűen, nem hivatalosan dolgozik is), de kisebb rossznak tartja az otthonmaradást, mint hogy „beadja” a gyermeket bölcsődébe.* Ha ezek az édesanyák úgy mennek vissza dolgozni, hogy ez a vélekedésük nem változik (azaz rossz döntésnek tartják a gyermek felügyeletének ilyen irányú megoldását), akkor ezeknél az anyáknál is fellép a **szerepkonfliktus** (Ross, 1983), ami újabb pszichés károkat okoz mind a szülőknek, mind a gyermeknek. Az ellátórendszer javításával, és ennek a ténynek az intenzív kommunikálásával feltehetően vélhetően elejét lehet venni a fenti probléma tovább gyűrűzésének.

² ami érthető, hiszen a rendszer kialakításában kizárólag bölcsődei szakemberek vettek részt

Elméleti kutatási modell

Elméleti kutatásom modelljét az alábbi gondolatok mentén építettem fel:

A **gyermekvállalási hajlandóságot befolyásolja** a nők munkaerő-piaci helyzete, valamint a meglévő társadalmi viszonyok. A társadalmi viszonyok vizsgálatakor a szocializációs szempontok, az anyai munkavállalás és a gyermekfejlődés összefüggései, valamint a szülői preferenciák bemutatására törekedtem. Fenti kérdéseket a **szerepfeszültség** (Ross, 1983) viszonyában vizsgáltam, ugyanis ha egy édesanya szerepzavart él át a gyermekvállalása, illetve a gyermeke elhelyezése kapcsán, abban az esetben kevésbé fog realizálódni a vágyott gyermekek megszületése. Nem választható szét az anyai és a gyermeki jólét, ha ugyanis a gyermek ellátása nem megnyugtató, az anya vagy nem fog munkába állni, vagy a munkavállalása közben szerepzavart él át. Dolgozatomban azzal a társadalmi csoporttal foglalkozom, ahol az édesanya a gyermekvállalás után vissza kíván térni a munkaerő-piacra. A szakirodalmi háttérrel a dolgozat második fejezetében tekintem át. A második és a harmadik hipotézisem a gyermek napközbeni ellátásával kapcsolatos szülői preferenciákat vizsgálja.

A **nők munkaerő-piaci helyzetét befolyásolja** a munkáltatók családok munkavállalóhoz fűződő attitűdje (foglalkoztatja-e a kisgyermekes szülőt, támogatja-e ezen szülő gyermekének az ellátását). A munkáltatói attitűdre és a női munkavállalásra erősen hat a mindenkori állami szerepvállalás: ha az állam a szülői otthonmaradást támogatja, abban az esetben mind a család, mind a munkáltató ellenérdekelte a foglalkoztatásban. A dolgozatomban második fejezetében mutatom be a szakirodalmi háttérrel, valamint külföldi jó gyakorlatokat. A külföldi gyakorlatok bemutatásával a célom az esetleges „good practices” szemléltetése, nem pedig a hazai rendszerrel való összevetés. Az ötödik és a hatodik hipotézis a kutatási kérdésben feltett alapkérdést vizsgálja.

A **napközbeni kisgyermek ellátás** bemutatásával a jelenlegi realitásokat szemléltetem. A külföldi jó gyakorlatok szintén gondolatébresztő, és semmiképp sem összehasonlító céllal kerülnek bemutatásra. Az első hipotézissel a családi napköziben ellátást nyújtókat vizsgálom.

Az **állami szerepvállalás** kulcskérdés, így bemutatom a jelenlegi szabályozást mind a családtámogatások, mind a napközbeni kisgyermek-ellátás területén. Jó gyakorlatként bemutatok néhány külföldi példát.

A **kutatási kérdés**emben arra keresem a választ, hogy **vajon a családi napközik rendszerszintű fejlesztésével növelhető-e a női foglalkoztatás?** A modell alapján felállított hipotézisem szerint az állami szerepvállalással befolyásolható a munkáltatói attitűd, mely kihatással van a női foglalkoztatásra. Amennyiben a munkáltatók támogatják a munkavállaló szülők gyermekeinek a megnyugtató ellátását, azzal egyrészt csökkenthető a dolgozni akarók anyák szerepfeszültsége, másrészt ezáltal növelhető a női foglalkoztatás direkt és indirekt módon: a gyermekellátó helyeken munkát vállaló nők látják el a dolgozó anyák gyermekeit. Bemutatom, hogy a meglévő ellátási formák közül miért javaslom a családi napközik fejlesztését: gyermekfejlődés szempontjából, anyai szerepzavar szempontjából, gazdasági (létrehozás, fenntartás) szempontok alapján egyaránt vizsgálom a kérdést.

A kutatás célja és hipotézisei

Semmilyen körülmények között sem célom annak bebizonyítása, hogy a kisgyermek melletti munkavállalás mindenkinek egységesen jó. Hiszem, hogy vannak édesanyák, akik kiteljesedve az anyaságban tudnak és akarnak hosszú éveken keresztül napi 24 órában tevékenyen foglalkozni a gyermekeikkel, gondozni, nevelni őket. Vannak, akik képesek ebben megújulni, úgy, hogy mindeközben a családjuk maximálisan az előnyeit élvezzi az édesanya hasznos és elengedhetetlen háttértevékenységének. Hiszem, hogy vannak családok, akik így működnek megfelelően. Azt gondolom, ha a családnak ez a valódi tudatos választása, ezeket a családokat ebben kell erősíteni, az ő más jellegű problémáikra más megoldásokat kell találni.

Azonban vannak olyan családok, asszonyok, élethelyzetek, kényszerek vagy motivációk, amikor mindez nem elég, szükség van az édesanya munkavégzésére is. Én ezt a problémát vizsgálom, tiszteletben tartva az ettől eltérő családmodellt. Azoknak a családoknak keresem a megoldást, ahol a szülők együttesen kívánják a családi és a munkahelyi kötelezettségeket összehangolni úgy, hogy ez minden szereplőnek jó legyen: a gyermekeknek, a szülőknek, a munkáltatóknak és az államnak egyaránt.

Mivel szándékomban áll megalapozni egy, a családi napköziki minőségbiztosításához szükséges kutatást, ezen kutatásban **vizsgálom a családi napköziki szakmai háttérét** (ott dolgozók végzettsége, indíttatása, motivációi), mivel a leggyakoribb „szakmai vád” a családi napközikkal szemben az intézményekhez viszonyított szakmaiatlanság. Egyet értek azzal, hogy mind az állam, mind a családok, mind a bevonni kívánt munkáltatók joggal várják el a legmagasabb szintű, professzionális ellátást. Ehhez azonban meg kell határozni a minimum-és az optimum

személyi-és tárgyi feltételeket, szakmai sztemderdeket. Nem feladata jelen dolgozatnak ezen mutatók kidolgozása, de a dolgozat mindenképp megalapoz egy későbbi ilyen irányú munkát.

Mivel a hozzáférhetőség javításának egyik feltételeként érzékelem a munkáltatók bevonását a dolgozók gyermekeinek a napközbeni ellátásába, ezért **külön vizsgálom a munkáltatók attitűdjeit, jelenlegi és vágyott megoldási lehetőségeit**. Céлом felmérni, hogy valós igény-e a munkáltatók részéről a családos, gyermekes munkavállalók támogatása, a kisgyermekes dolgozók gyermekének megnyugtató ellátásában való részvétel. Javaslatoakat kívánok tenni a mindenkori Kormányzatnak a téma megoldásában egy **optimálisnak vélt finanszírozási modell** megalkotásával.

Feltételezem, hogy **a jelenlegi szabályozás mellett a probléma leggyorsabb, legköltséghatékonyabb és legrugalmasabb megoldása családi napközik létrehozása**. Ez **tehermentesíti** a jelenleg igen túlsúlyolt ellátórendszert, **direkt munkahelyeket teremt** a létrejövő családi napközikben dolgozó szakembereknek, **és indirekt munkahelyeket teremt** azoknak a szülőknek (zömében édesanyáknak), akik a jelenlegi szabályozók mellett nem tudnak legálisan visszatérni a munkaerőpiacra úgy, hogy a családi és a munkahelyi kötelezettségeiknek egyaránt eleget tudjanak tenni. Mivel az Európai Unió források szabadon használhatóak fel az ellátórendszer bővítésére, így meggondolandó a költséghatékonyság szempontjából a családi napközik létrehozásának sürgetése.

Első hipotézis (H1)

A családi napközi vezetők többségében magasabb végzettségűek, mint a törvény által előírt 40 órás tanfolyamhoz szükséges és elégséges feltételként

megszabott 8 osztályos végzettség. A családi napközit vezetők, működtetők között vannak szakképzett pedagógusok.

Második hipotézis (H2)

A szülők által képviselt preferencia-rendszer által a szülők meghatározzák, hogy mikor, milyen feltételek teljesülése esetén érkezik el a munkába való visszatérés ideje, és ez alapján döntenek el azt is, milyen helyet tartanak megfelelőnek a gyermeküknek.

Harmadik hipotézis (H3)

A szülőknek a gyermekük elhelyezésekor fontosabb a relatív szubjektív gyermeki jól-lét, mint az ellátóhelyet jellemző dokumentálható, technikai tényezők (tárgyi feltételek, környezet, működési engedély, gondozó végzettsége, stb).

Negyedik hipotézis (H4)

A munkáltatók megfelelő ösztönzők és állami támogatás megléte esetén hajlandóságot mutatnak a munkavállaló gyermekének az elhelyezésében.

Ötödik hipotézis (H5)

A családi napközik számának növelésével elsősorban a női foglalkoztatási mutatók nőhetnek (direkt és indirekt munkahelyek).

Hatodik hipotézis (H6)

A családi napközi mint rugalmas kisgyermek-ellátási forma hozzájárul az atipikus foglalkoztatás elterjedéséhez, ami növeli a női foglalkoztatottságot (indirekt munkahelyek).

Az értekezés felépítése és az alkalmazott módszerek

Mivel a kutatásomban a napközbeni kisgyermek ellátás több szereplőjével kapcsolatban foglalmaztam meg hipotézist, így a szereplőket külön-külön is kutatásnak vettem alá. A kutatásban az alábbi vizsgálandó célcsoportokat határoztam meg:

1. célcsoport: családi napköziben dolgozók
2. célcsoport: munkavállaló szülők
3. célcsoport: munkáltatók
4. célcsoport: állam (közigazgatás)

Kutatásom 2009-es, 2012-es és 2013-as mérőföldkövekre bontható. Az alábbi kutatásokat végeztem fent megjelölt időpontokban:

2009

- Családi napközi tanfolyamot végzettek közti kutatás (adatelemzés)
- Családi napközi vezetők közti felmérés (kérdőív)
- 0-3 éves gyermeket nevelők közötti felmérés (kérdőív)

2012

- Családi napközi tanfolyamot végzettek közti kutatás (adatelemzés)
- Családi napközi vezetők közti felmérés (kérdőív)
- Céges gyermekfelügyelet munkavállalói oldalról (kérdőív)
- Jogsabályi kivonatok elkészítése

2013

- Céges családi napközi kerekasztal (fókuszcsoport)
- Munkáltatói esettanulmányok (mélyinterjú)

A **2009-es és a 2012-es adatelemzések** egy akkreditált felnőttképző családi napközi tanfolyamra jelentkező hallgatónak a jelentkezési lapjainak a kiértékelését jelenti. Ezen adatfeldolgozás szolgált az **első és az ötödik hipotézis** bizonyítékául. A

felőttképző az egész ország területére kiterjedően tart tanfolyamokat, így a minta országosnak tekinthető. Mivel az országban több hasonló felőttképző is működik, az ő adataik ismerete szükséges lenne a reprezentativitáshoz, azonban ilyen adatok nem álltak a szerző rendelkezésére. A témáért felelős Minisztérium és a KSH sem rendelkezik a családi napköziben dolgozókra vonatkozó pontos végzettségbeli adatokkal. A fentiek alapján az adatelemzéssel nyert adatok nem biztos, hogy reprezentatívak, de az biztos, hogy országosak, és a témában jelen pillanatban egyedülállóak.

A 2009-es és 2012-es kérdőíves felmérések a családi napközi vezetők között online módon valósultak meg. A kérdőívvel megkerestük az országos publikus családi napközis adatbázisban szereplő összes családi napközi vezetőt. A kérdőívet weboldalakon, Facebook oldalakon is terjesztettük. Az online kérdőív előnye a könnyű terjesztés, kitöltés, hátránya épp a könnyű hozzáférhetőség miatti „dömping”, azaz el kellett érnünk, hogy komolyan vegyék a kérdőív kitöltését. A kérdőívet kitöltők zöme családi napközi működtető, így a kapott adatok nem pontosak a dolgozókra nézve, hiszen sok olyan működtető van, aki több napköziben több alkalmazottat is foglalkoztat, akik nem biztos (sőt inkább valószínűleg nem), hogy kitöltötték a kérdőívet. Ám az adatok a fenti feltételezés alapján bármerre szórhatnak, hiszen lehet, hogy szakemberekkel dolgozik az adott működtető (fenntartó), és lehet, hogy nem. Ezen adatelemzés szolgált az **első és az ötödik hipotézis hipotézis** bizonyítékául. A kérdőívek kiértékelése SPSS-es módszerrel történt.

A 2009-es és a 2012-es szülői felméréssel a szülői attitűdökre kérdeztünk rá. Azt szeretnénk volna megtudni, mit tartanak a kisgyermeket nevelő szülők fontosnak akkor, ha a gyermeküknek ellátóhelyet keresnek. A kérdőív online, önkitöltős volt. A kérdőívetek kismamás weboldalakon, baba-mama fórumokon, Facebook csoportokban

tettük közzé. A kérdőívek **a második és a harmadik hipotézisek** igazolását szolgálták. A kérdőívek kiértékelése SPSS módszerrel történt.

A **2012-es munkáltatói felmérés** szintén online kérdőív volt. Ebben a munkáltatók attitűdjére voltunk kíváncsiak, arra, hogyan viszonyulnak a kisgyermekes dolgozók gyermek-elhelyezési nehézségeihez. A kérdőívek kiértékelése SPSS módszerrel történt.

A kérdőív megalapozta a **2013-as fókusz-csoportos munkát (Céges Családi Napközi Kerekasztal)**. Ezen fókuszcsoporton a kérdőívben fellelt kérdéseket, problémákat boncoltuk tovább. A munkamódszer az alábbi volt: egy rövid bevezető előadás után (melyet külsős moderátorral tartottunk) egy közös brain storming keretében megfogalmaztunk olyan közös problémákat, melyeket külön-külön munkacsoportok dolgoztak fel. Ezen munkacsoportok eredményeit a végén egy záró fórumon bemutatták a többi résztvevőnek.

A fókuszcsoport eredményeit felhasználva **2013-ban mélyinterjúkat** készítettem, melyek célja a valódi problémák és nehézségek feltárása is kimondása volt. A mélyinterjúkat esettanulmányokként mutatom be dolgozatomban.

Ezen 3 munkáltatói kutatás (kérdőív, fókuszcsoport és mélyinterjúk) adták **az negyedik és az ötödik hipotézis igazolását.**

Az értekezés főbb eredményei

1. **tézis:** A családi napköziben dolgozók közel 2/3-a (60,7%-a) felsőfokú végzettségű, több mint a fele (53%-a) pedagógus.
2. **tézis:** A családi napköziben dolgozók zöme (93%-a) nő. A napközbeni kisgyermekellátóhely elsősorban az anyának nyújt segítséget a gyermek ellátásában, mivel alapesetben ez rá hárul. Így a családi napközi elsősorban a női foglalkoztatást képes erősíteni.
3. **tézis:** A hazai konzervatív családmodell miatt a nőkre több otthoni feladat hárul, mint a férfiakra. Ezt fokozza a GYES- szakások rögzülése. Az atipikus foglalkoztatási formák elterjedése fokozza a női. A családi napközi mint rugalmas kisgyermek-ellátási forma hozzájárul az atipikus foglalkoztatás elterjedéséhez, ami növeli a női foglalkoztatottságot.
4. **tézis:** A szülők kisgyermek-ellátási megoldásainak választásakor a legfontosabb szempontrendszer a gyermekük jól-léte: biztosított szabad játék, gondozóhoz való kötődés, egészséges ételek. Azoknak a szülőknek, akiknek megoldott a lakáshoz közeli segítség, a lakóhelyhez közeli ellátóhely a preferált, míg azoknál, akiknek ezt önállóan kell megoldani, a munkahelyhez közeli ellátás nyújt megoldást. Legkevésbé fontosnak az intézményi jelleget gondolják a szülők az ellátóhely választásakor.
5. **tézis:** A legtöbb munkáltató hajlandó támogatni a munkavállalójának a gyermekelhelyezését, ha számára ennek a költsége kisebb, mint a munkavállaló elvesztésének, pótlásának, illetve bármilyen típusú helyettesítésének járulékos költsége. Ez csak úgy érhető el, ha állami ösztönzőkkel támogatja a kormányzat a munkáltatókat. Ebben az esetben az

állam cserébe direkt és indirekt munkahelyeket, illetve gyermekellátó férőhelyeket kap a nem állami fenntartó működése által.

Céges csana modell

A disszertációmban a kutatási modell alapján feltett kutatási kérdésekre válaszul, a primer kutatások eredményeit felhasználva, az alábbi modellt alkottam meg: feltételezem, hogy amennyiben rendszerszinten fejlesztjük a családi napköziket, azzal segítjük a női foglalkoztatást. Ehhez a fejlesztéshez a munkáltatók bevonása szükséges, hiszen ők azok, akik a kisgyermekes nők foglalkoztatásában segíteni tudnak. A **modell lényege**, hogy a munkáltatók bevonásával munkahelyi (azaz „céges”) családi napközik létrehozásával támogathatóak a munkavállaló szülők.

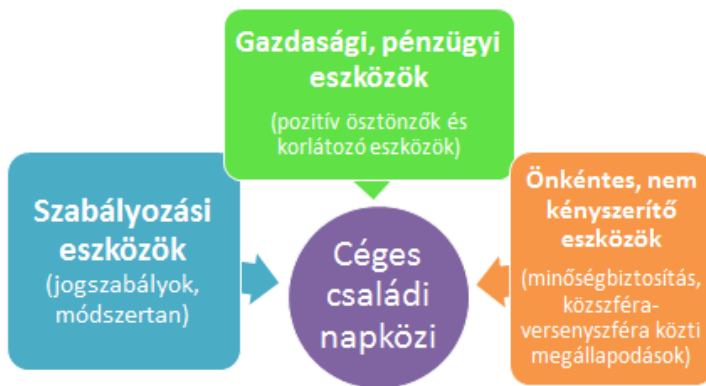
A **rendszerszintű fejlesztés** elemei a következők:

1. **Szabályozási eszközök:** kiszámítható jogszabályi háttér, egyértelmű módszertani segítség.
2. **Gazdasági, pénzügyi eszközök:** pozitív ösztönzők (adójóváírás, adókedvezmények) és korlátozó eszközök (pl. pályázatból való kizárás).
3. **Önkéntes, nem kényszerítő eszközök:** minőségbiztosítási rendszerek felállítása (amelyhez hozzárendelhető az extra finanszírozás), közszféra-versenyszféra közti megállapodások (amennyiben hiányzó állami, önkormányzati férőhelyeket pótol, kapjon az állami finanszírozásból).

Az **ajánlott modell** munkahelyteremtő szerepe a következő: a munkahelyeken, akár külső fenntartók által működtetett családi napközik képesek új munkahelyeket teremteni (gondozó pedagógusok), valamint segítik az atipikus női

foglalkoztatás elterjedését rugalmas nyitva tartás, rugalmas létrehozás, racionális működtetés által.

Céges csana modell

Magyarázat:

- **Céges családi napközi:** minden olyan rugalmas kisgyermek-ellátási forma, melynek a létrehozásában és/vagy a működtetésében tevékenyen részt vesz a munkáltató, akinek a munkavállalójának a gyermeke igénybe veszi az ellátást. A fenntartó lehet a cég vagy külsős nem állami vagy állami fenntartó.
- **Szabályozási eszközök:** olyan koherens és átlátható jogszabályok, sztenderdek, módszertani útmutatók, amelyek alapján egyértelmű a létrehozás és a működtetés minden aspektusa.

- **Gazdasági pénzügyi eszközök:** olyan pozitív ösztönzők és korlátozó eszközök, amelyek támogatják a céges családi napközik elterjedését.
 - **Pozitív ösztönzők:** adókedvezmény létrehozáskor és működtetéskor, normatív finanszírozás
 - **Korlátozó eszközök:** egyes pályázatokból való kizárás (pl. családbarát munkahely pályázat egyik kötelező feltétele legyen valamilyen kisgyermek-ellátási lehetőség megléte)
- **Önkéntes, nem kényszerítő eszközök:** minőségbiztosítási rendszerek rendelkezésre bocsájtása (alkalmazása esetén további gazdasági ösztönzés), közszférával való megállapodás lehetősége (önkormányzat tehermentesítése esetén helyi iparüzési adó kedvezmény)

Hivatkozások

- Blaskó Zs. (2009): Does early maternal employment affect non-cognitive children outcomes? - A literature review, Budapest Working Papers On The Labour Market, BWP – 2008/5, Institute of Economics, Hungarian Academy of Sciences, Department of Human Resources, Corvinus University of Budapest
- Blaskó Zs. (2008): Az anya korai munkavállalásának hatásai a gyermek pszichés fejlődésére. Szakirodalmi áttekintés, in: Demográfia 2008, 51. évf. 2-3. szám, 259-281
- Blaskó Zs. (2011): „Hároméves kor alatt mindenképpen megsínyli?” Interjú kutatás kisgyermekes anyák körében. In: Nagy I. – Pongrácz T. (szerk): Szerepváltozások, TÁRKI, Budapest, 2011, 156-170. old.
- Cseres-Gergely Zs. (2008): Foglalkoztatottság Magyarországon: a GYES/GYED és a nyugdíjrendszer hatása, Termelékenység és gazdasági növekedés, munkaerőpiaci kihívások, MNB-PM Konferencia
- Kocsisné P.H. (szerk) (2013): Nők a nemzetgazdaságban. Látható és láthatatlan munka. ERGO, Budapest
- Központi Statisztikai Hivatal (KSH) (2012): Kisgyermekek napközbeni ellátása, Budapest
- NGM (2012): Új baby boom. A középosztály gyermekvállalási forradalma, Nemzetgazdasági Minisztérium, Családbarát Magyarországért Munkacsoport
- Pongrácz T. (2011): A családi értékek és a demográfiai magatartás változásai - Népeségtudományi Kutatóintézet, Budapest

- Reszkető P. – Scharle Á. – Váradi B. (2011): A kisgyermek napközbeni ellátásának bővítése: célok, eszköztár és várható társadalmi hatások, In: Nagy I. – Pongrácz T. (szerk): Szerepváltozások, 2011, TÁRKI, Budapest, 171-191. old.
- Reszkető P., Váradi B. (2009): A regionális operatív programok keretében kiírásra került szociális alapszolgáltatások és gyermekjóléti alapellátások infrastrukturális fejlesztését, bölcsődék önálló fejlesztését, valamint az akadálymenesítést érintő pályázatok előrehaladásának összegzése, Budapest Intézet, Budapest, 2009
- Ross, C. E., Mirowsky, J, Huber.J. (1983): "Dividing work, sharing work, and in-between: Marriage patterns and depression." American Sociological Review 48: 809-823.
- Szalai, P. (2012): Segítsük elő a nők foglalkoztatásának bővülését! NGM, Budapest

A tézisek alapjául szolgáló publikációk

Megjelenés előtt álló, befogadott publikációk:

- Nagy Á.: A női foglalkoztatás hatása a demográfiára, Munkaügyi Szemle, Budapest (2014)
- Nagy Á.: A 0-6 éves gyerekek napközbeni ellátása és a demográfiai folyamatok kapcsolata, Demográfia, Budapest (2013)

Megjelent publikációk:

- Nagy Á. (2013): Az anyai munkavállalás és a gyermekfejlődés összefüggései, Kapocs Folyóirat, Nemzeti Család-és Szociálpolitikai Intézet, Budapest

Kiadványok, könyvek:

- Nagy Á. (szerk) (2011): [Professzionális kisgyermekellátás a gyakorlatban - Szakmai kézikönyv](#). Csodacsalád Egyesület, Budapest, ISBN: 978-963-08-0395-3
- Nagy Á. (szerk) (2010): [Kézikönyv családi napközi működtetőknek](#). Csodacsalád Egyesület, Budapest, ISBN: 978-963-06-8684-6

Konferencia előadások, poszterek:

- Nagy Á. (2013): Az anyai munkavállalás és a gyermekfejlődés összefüggései, Magyar Gyermeorvosok Társasága Országos Nagyülés, Debrecen (poszter)
- Nagy Á. (2012): Óvónő vagy vállalkozó? Családi napközis kutatások bemutatása, Gazdasági és üzleti döntések, s azok pszichológiai háttere, Economic and business decisions and psychological mechanisms in their

background, Közgazdaságtani Doktori Iskola Gazdaságpszichológia Kutató Műhelyének kutatói fóruma, SZTE, Szeged,

- Nagy Á. (2012): *Quo vadis, Family Day Care? Crossroads of economics and psychology*, SZTE
- Nagy, Á. (2012): Mi a családi napközi hálózat? NCSSZI Csana Módszertani Munkacsoport Konferencia, Székesfehérvár
- Nagy, Á. (2012): Találás kérdés: mitől fognak gyereket vállalni a fiatalok? Megvalósul az "új baby-boom"? I. Házasság Világnapja Konferencia, Nyíregyháza
- Nagy, Á. (2011): A családi napközi direkt és indirekt munkahelyteremtő szerepe, Gazdaságpszichológia Konferencia, Szeged
- Nagy, Á. (2011): Családi napközi mint alternatív gyermekellátó egység, NCA Konferencia, Nyíregyháza
- Nagy Á. (2011): Gyermeke van? Köszönjük, majd értesítjük... 12. Gazdaságpszichológia Kutatói Fórum, Szeged SZTE
- Nagy Á. (2010): *Női munkavállalás a szerepfeszültség tükrében*, 11. Gazdaságpszichológia Kutatói Fórum, Szeged SZTE
- Nagy Á. (2010): *Vannak jó vállalkozók és rossz vállalkozók? Mitől működőképes a családi napközi mint vállalkozás?* 10. Gazdaságpszichológia Kutatói Fórum, Szeged SZTE
- Nagy Á. (2010): Egy csodálatos lehetőség – a családi napközi bemutatása, „A munka világa konferencia nap” – Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola, Budapest
- Nagy Á. (2010): *Családi napközikkal az egyszülős családokért*, Csongrád Megyei Esélyegyenlőségi Iroda, Szeged

- Nagy Á. (2010): Érvek és tények a családi napköziről a számok és a kutatások tükrében, Háló a Családi Napközikért Egyesület Konferencia, Budapest
- Nagy Á. (2010): Mi is az a családi napközi? A védőnő szerepe a napközbeni alapellátásban, ÁNTSZ OTH, Budapest
- Nagy Á. (2010): Mi is az a családi étkeztetés? A védőnő szerepe a napközbeni alapellátásban, Magyar Védőnők Egyesülete – XX. Pest megyei védőnői nap, Dunakeszi